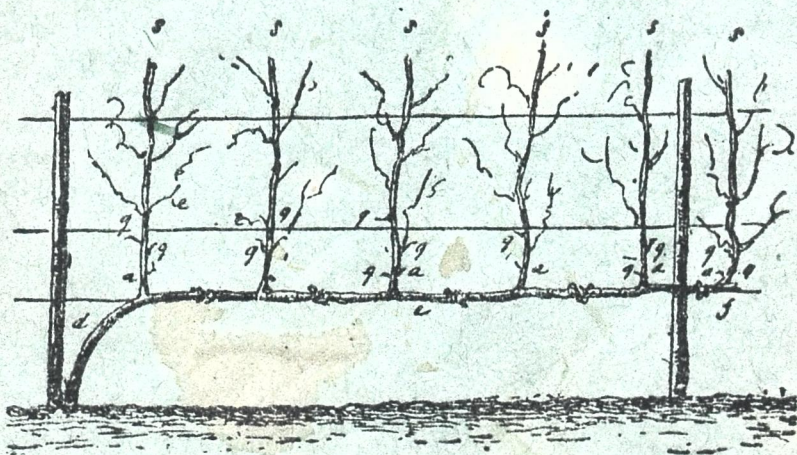

ივ. როსტომაშვილის რედაქციით გამოცემული.

ი. ე. მ.

ახალი საუკეთესო წესი
ვენახების გაშენებისა
საქართველოში.

ს. ქვარაძისა.

თბილისი

სტამბა ექვთიმე ივ. ხელაძისა.

1897

ივ. როსტომაშვილის რედაქციით გამოცემული.

ახალი საუკეთესო წესი

პენახეზის გაშენების
საქართველოში.

37046

ს. ქვანთასა.

თბილისი

სტამბა ექვთიმე ივ. ხელაძისა.

1897

Дозволено цензурою Тифлисъ, 31-го Мая 1897 года.

ახალი საუკეთესო წესი

ვენახების გაუმჯობესო საქარტველოში.

ისაც-კი ცოტათი მაინც ესმის მეურნეობა და მეტადრე მევენახობა, უსათუოთ შენიშნული ექნება, თუ რამდენათ საყურადღებოა ვენახის მოვლა-გაუმჯობესება. კარგი მოვლა-გაუმჯობესებით, ვაზი არამც თუ ისხამს ბევრს ყურძენს და ამწიფებს სავსებით ნაყოფს, არამედ სძლებს დიდხანს, უმატებს ნაყოფიერებას, უძლებს გაზაფხულის სიცივეს და ასე გასინჯეთ ყოჩაღათ იტანს თავის მრავალგვარ სენსაც. ცუდი მოვლა-გაუმჯობესებით-კი ვხედავთ სრულიად წინააღმდეგს.

ახლა ვიკითხოთ, რაში მდგომარეობს ვენახების საუკეთესო მოვლა-გაუმჯობესება? მოგეხსენებათ, რომ დედა-მიწის ზურგზე, არის სხვა ბევრი განათლებული ქვეყნები, სადაც მეტად გულმოდგინეთ მისდევენ მევენახობას, აყენებენ საუკეთესო ღვინოებს და ჰყიდიან ფრად დიდ ფასებში. ევროპაში და, მეტადრე საფრანგეთში, ამ უკანასკნელ დრომდე არსებობდა ვაზის ხშირი და-

რგვა და მოკლე გასხვავება. ერთ ქვეყანა*) მიწაზე რგავდნენ ხუთი ათასიდან ათი ათასამდე ვაზს და სხლავდნენ ნახევარ არშინ სიმაღლიდან და უფრო ნაკლებად. ასე გაშენებული ვენახი იძლეოდა მცირე მოსავალს, რომელიც დროს მიმავლობაში თვალსაჩინოდ კლებულობდა და ვაზებიც მეტად მალე ბერდებოდნენ, ასე რომ ხუთმეტრი წლის შემდეგ ვენახი რომ არ გაეახლებინათ, სრულიად უყურძნოთ და უღვინოთ რჩებოდნენ. ვენახის განახლება-კი მეტად დიდს ხარჯსა და დროს თხოვლობს.

ამ ზემოხსენებულ ნაკლის ასაცილებლად მთელი ევროპის და მეტადრე საფრანგეთის გამოჩენილი მცოდნე მეურნენი შეუდგნენ ცდას და იმის გამოკვლევას, რომ ვაზის მოსავალი და გამძლეობა გაედიდებინათ. ცდამ მუქათათ არ ჩაუარა და მივიდნენ იმ საფუძვლიან აზრამდე, რომ რამდენათაც შორი-შორს იქნება ვაზი დაჩუქული და რამდენადაც უფრო გრძელი ექნება ვაზს გასასხვაველი ტოტი, იმდენათ ვენახი უფრო ბევრს მოსავალს მოიცილავს, დიდხანსაც გასძლეოს და მეტად ადვილ-მოსავალიც აჩისო. ეს აზრი თუმცა პირველად საფრანგეთში დაიბადა, მაგრამ ხორცი შეისხა და დანმტკიცდა უფრო იტალიაში, რომელსაც შემდეგში სხვა სახელმწიფოებმაც წაჰბადეს. მეცნიერ ბედელის გამოანგარიშებით მარტო იტალიამ მოიმატა ღვინის მოსავალი ოთხმოც-და-ათი მილიონი ჩაფითო, ე. ი. მოჰყავდა ახ ოცი მილიონი ჩაფი და დღეს მოუდის ორას ათი მილიონი ჩაფიო, თუმც ვენახები ერთი ქვეყნითაც არ მოჰმატებიაო. ეს სასწაული მოხდა მხოლოდ გრძელ გასხვავის მეოხებით და ვაზის შორი-შორს დაჩუქითო. ჩვენს საქართველოში თითქმის ყველგან ვეტანებით დაბლარ ვენახის გაშენებას, რომელშიაც ვაზი მეტად მჭიდროთაა დარგულ და გასხვლითაც მოკლეთ ესხლავთ. ჩვენ გეტო-

*) ქვეყანა დღიურზედ ცოტა პატარაა.

ვებთ ერთს გრძელს სანაყოფე რქას, რომელსაც ვლუნავთ რველად და მეორეს კიდევ—მოკლე საკვირტე რქას, დანარჩენებს-კი შეუბრალებლათ ვქრით და ვაცლით ვაზს. ამ გვარის გასხვლით ვაზს ვუსპობთ ძალას და სიცოცხლეს და ჩვენც მეტად ვზარალობთ. ამას დაუმატეთ ჩვენი უთაურობა და უაზროთ გაშენება ვენახისა, და ნუ თუ საკვირველი იქნება, რომ მოგვივიდეს ქცევაში მხოლოდ ორმოცი ან სამოცი ჩაფი ღვინო, მაშინ როდესაც ევროპაში დღეს იმავე ქცევაზე გრძელი გასხვლით და შორი-შორ გაშენებით მოუღისთ ოთხას-ხუთასი ჩაფი! ასეთი საოცარი განსხვავება-კი არც მიწის და არც ვაზის ბრალია! ჩვენი მიწა და ვაზები არამც თუ ჩამოუვარდება, არამედ კიდევ სჯობია ევროპისას. უკეთესი არ იქნება, რომ ათა ქრეკა ვენახის მაგიერ გიქანოთ ევროპის ჯგჯგისი ერთი ქრეკა, რომელიც უფრო ნაკლებ შრომას, ნაკლებ მოვლას თხოვლობს და ისეთ საოცარ მოსავალს-კი იძლევა!..

II.

ხლა დაუუკვირდეთ ჩვენს დობილებს და ჩვენს მალღარებს, რას გვამხელენ ისინი? ჩვენ ვხედავთ ასი და ორასი წლის ვაზებს, რომელნიც საყვარელივით მოჰხვევიან მუხას, თხმელას და ხურმას, გაუშვერიათ გრძლათ ტოტები, რომლებზედაც მონაბღულა შავი და თეთრი მტევნები, და ამაყად დასცქერიან მიდამოს. რას გვამხელენ ჩვენ ეს ასი წლის ვაზები, ეს ასი წლის გოლიათნი? გვამხელენ, თუ რამდენად საბედნიერო და სამნიშვნელოა ყოველი მცენარისთვის თავისუფლება. ყოველგვარი შეზღუდვა თავისუფლებისა სუსხავს და ასახიჩრებს ყოველივე ცხოველს, ყოველივე მცენარეს. ვაზს-კი თავისუფალ ზრდაში, თავისუფლების სიყვარულში მცენარეთა შორის

არა ჰყავს ბადალი! მას უყვარს თავისუფლება, როგორც მის მოძმე ქართველს. მხოლოდ თავისუფლებაში იცოცხლა იმ ვაზმა ასი-ორასი წელიწადი, მხოლოდ თავისუფალ ზრდაში გაძლიერდა იგი და მოგვცა მრავალი ნაყოფი. ავიღოთ ახლა რომელიმე ხეხილი, თუნდ მსხალი. რა მოუვა მსხალს, რომ დავუწყოთ მას კვეცა და მოკლეთ სხვლა, ისე როგორც დაბლარ ვაზს ვსხლავთ ხოლმე? უსათუოდ ეს მსხალი დაჯუჯდება, დამკვიჟრდება, გამოისხამს ცოტა ნაყოფს, დაბერდება და მოკვდება მალე, ისე, როგორც ემართება მოკლედ გასხლულ ვაზებს. თავის ნებაზე გაშვებული-კი ეს მსხალი განებიერებულია, ნაყოფიანი და დიდხნოვანი... ასეა ვაშლიც, ატამიც, ქლიავიც, ალუჩაც, ლელვიც, ნიგოზიც და სხვა. ასეა ვაზიც. მაგრამ ეს იმას არ ამტკიცებს, რომ ბალის ყოველი მცენარე უყურადღებოთ მივატოვოთ და არაფერი ვიზრუნოთ მათთვის. როგორც ადამიანი, როგორც შინაური ცხოველი, მცენარეც თხოულობს მეტად საზრიან მოვლას და პატივს, თხოულობს ნოყიერ მიწას, თხოულობს ზეადაგის და ნიადაგის გათხვიერებას, ბალახებიდან გასუფთავებას, თავის დროზედ სასუქსა და მორწყვას, თხოულობს გამხმარ ტოტების და ნამკვრეების მოცილებას, მაინც ცხოველების და მწერების მოშორებას, სხვადასხვა სენისაგან წამლობას. ასეთივე მოსაზრებული შესხვლა და გამოწმენდა ტოტებისა მეტად უხდება ყოველ ხეხილს. სწორეთ ამასვე თხოულობს და ამავე ბუნების კანონებს ემორჩილება ვაზიც და თუ ჩვენ შევიგნებთ მის შინაგან ბუნებას და შევუწყობთ ამ რიგათ ხელს, მაშინ ჩვენი შრომა იქნება ნაყოფიერი და სასარგებლო. დავუბრუნდეთ ისევ მაღლარ ვაზს. როგორც მაგალითებიდან ჩანს, წინეთ მეტათ ხშირი ყოფილა ჩვენში მაღლარები და დობილოები. ზოგი მათგანი მეტად განთქმული ყოფილა თავისი ფრიად სასიამოვნო და მაგარი ღვინით.

ჩვენი წინაპრები აშენებდნენ და უშვებდნენ ხეებზე ვაზებს მიტომ-კი არა, რომ ისინი ჩვენზედ უკეთესი მეურნენი იყვნენ და უკეთ ესმოდათ ვაზის მოვლა, პირ-იქით, ისინი ამ გვარ ცოდნაში ბევრად ჩამოგვივარდებოდნენ ჩვენ. მართალიც ვთქვათ, იმათ არც სცალოდათ ოჯახის და მეურნეობის განსავითარებლად. მაშინ ქართველს მუდამ კარზედ უდგა ხმალი-ამოღებული მტერი და უპირებდა მოკვლას, ცოლშვილის შერცხვენას და დატყვევებას, თავისუფლების და რჯულის მოსპობას. ქართველიც, ვით ზღაპრული დევ-გმირ, იბრძოდა უშიშრად და მუსრავდა აურიცხველ მტრებს—ბერძნებს, არაბებს, სპარსელებს, ოსმალებს, თათრებს, ლეკებს და სხ. სამი ათასი წლის განმავლობაში არ დაუსვენია, არ ჩაგებულა ქარქაშში ქართველის ხმალი, ოც-და-ათი საუკუნე გაატარა მან ბრძოლის ველზე...

III.

იახ, ამისთანა შავს დროს აბა სად ექნებოდა ქართველს მოცლა განკეთაჲსა მეოჯახება და მეურნეება! როგორ უნდა მოეშენებია ვენახი? თუ მოაშენებდა დაბლარს, როცა იმას საომრათ დაუძახებდნენ, ვაზები ანუ გაუთოხნავდაუბარავი, ან შეუღობავი დარჩებოდა და ყურძენი დაიხშობოდა ან ბალახ-ბულახში, ან შეიქნებოდა ოთხფეხი საქონლის და ფრინველების მსხვერპლი. ამისთანა დროს ქართველის ერთად-ერთი საშუალება იყო მიერგო ვაზი რონელიმე ხისათვის და მიენდო მისთვის დანარჩენი ზრუნვა. ამის მაგალითსაც ხედავდა: ტყეში ბევრი იყო ხეებზე გასული ტყის ყურძენი ანუ კრიკინა. ამ გვარად ქართველი შეიქნა უზრუნველი ვენახის მოვლაში. მან მიაბარა ვაზი ხესა და ბუნებას და მისცა სრული თავისუფლება... მაგრამ იცვალნენ დრონი, ამ ორმოცი წლის წინეთ გაჩნდა ჩვენში ვაზის საშინელი რისხვა, საშინელი სე-

ნი—ნაცარი და ბოლო მოულო ჩვენს ზვრებს, ჩვენს მალღარებს და ღობოლოებს.

გარდა ამისა გამრავლდა ხალხი, გაძვირდა მიწა. ამ რიგათ ჩვენი მევენახობაც უნდა შეცვლილიყო. მალღარი საზოგადოთ თხოულობს ბევრს მიწას, მის შესაფერ ხეებს, თან იძლევა შედარებით მცირე მოსავალს. რა უნდა გვექნა ამისთანა დროს? ერთი საშუალება იყო—დაზღარი ვენახი. მოჰკიდეს ხელი დაბლარის შენებას და გაავსეს ზვრებით ცარიელი ადგილები. ამ შემთხვევაში ყველაზედ უფრო მხნეობა გამოიჩინეს ზემო იმერლებმა. მთელი ყვირილის ხეობა, მთელი არგვეთა და მთელი ბაღდადის მხარე გაივსო ვენახებით. კურია-სამეგრელოშიაც წაბაძეს იმერეთს, გადმოიტანეს იქიდან ვაზები და დაუწყეს იმ გვარივე გეგმით შენება და მოვლა, მაგრამ მალე გაუცუდდათ იმედი, აქ არ ივარგა იმერულმა დაბლარმა, რადგან მეტად ნესტიანი ალაგებია. ამიტომ გურულმაც და მეგრელმაც ანებეს თავი იმერულ ვაზებს და ერთად ერთი ხსნა მოიპოვეს იზაბელაში (ადესაში), რომელიც უძლებს ნაცარს, ისხამს ბლომათ, არ თხოულობს ბევრს მოვლას, მაგრამ იძლევა მდარე, მყრალ ღვინოს. აი ეს იზაბელა გაუშვეს ძველებურათ ხეებზე.

IV.

იმერეთსაც დიდხანს არ გაუხარია თავას ნაშრომ-ნადაგით. ამ რვა წლის წინათ იჩინა იქ თავი ვაზის საშინელი სენმა მილდიუმ ანუ რბმა და სწრაფად მოედო მთელს იმერეთს. მას მოჰყვა ვაზის საშინელი რისხვა ფილექსურა, რომელმაც ამ მოკლე ხანში მუსრი გაავლო და ავლებს მუსრს მთელი ქუთაისის გუ-

ბერნიის ვენახებს და ემუქრის იმერლობას სრულიად უყუარდნოდ დატოვებას. ჯერ ნაცარი და ახლა მილდიუ გადვიდნენ თფილისის გუბერნიაში და მოედნენ მთელ ქართლ-კახეთს. მარტო ფილოქსერისაგან საფრანგეთს მოუვიდა ხუთი ათასი მილიონი მანეთის ზარალი. ნაცარს და ობს მოუგონეს უებარი წამლები, პირველს გოგირდი, ხოლო მეორეს — შაბაძანი. ჩვენში უკვე შამოღებულა ეს წამლები და დიდს სარგებლობასაც იძლევიან, მაგრამ ფილოქსერას ჯერ ვერაფერი მოუგონეს.

რა უნდა მოვაგვაროთ ამისთანა მძიმე დროს? რითი უნდა ვიხსნათ თავი დაღუპვისაგან? ვინაა ჩვენი პატრონი? ჩვენნი პატრონი აჩაჩინა... მსაფად ჩვენ ვართ ჩვენვე თავის პატრონი. ამისთანა დროს გვმართებს, ძმებო, სიფხიზლე, გვმართებს შეერთება და ერთმანეთის დახმარება, გვმართებს სამეურნეო ცოდნის შეძენა და ოჯახის ფეხზედ დაყენება. ჩვენნი წარსული ძლიერება შექნა მიწამ და მეურნეობამ, ჩვენნი მომავალი ძალაც ამ მიწაშია, მის მეურნეობის განვითარებაშია. ჩვენ ვერ მოვწყდებით იმ მიწას, რომელიც გვიანდერძა ჩვენმა მამა-პაპამ და რომელიც მორწყულია მათი წმინდა სისხლით, რომელიც გაპოხიერებულია მათი ძვლებით.

V.

ვენ უნდა გაუმკლავდეთ ვაზის მტერს: ნაცარს, ობს, ფილოქსერას და შავ-ჭიჩს, გამოველიჯოთ მათ ხელიდან ვენახი. ეს სასწაული-კი რითი უნდა ჩავიდინოთ? ამ გმირობას სჭირდება ცოდნა და ბევრი ფულიები. ცოდნას შევიძენთ, არაფერია; შევიტყობთ, თუ როგორ იხსნა თავი ევროპამ და ჩვენც იმ საშუალებას ვიხმართ, მაგრამ ხარჯს რა ვუყვით? ფული სად ვი-

შოვოთ? ევროპის ხალხი თუ უწამლებს თავის ვენახს და ხმარობს ათას საშუალებას, სამაგიეროთ დიდი შემოსავალიც აქვს. იქ ქცევა ვენახი იძლევა სამას, ოთხას და ხუთას ჩაფს ღვინოს, რომელსაც შვენიერად აყენებენ და ძვირათაც ჰყიდიან. იქ მართო ერთი ქცევა ვენახის შემოსავალი ჰუარავს ხარჯს და მშვენიერად არჩენს ერთს დიდს ოჯახს. ჩვენ-კი ერთ ქცევაზე მხოლოდ ორმოცი, სამოცი და იშვიათად ოთხმოცი ჩაფი ღვინო მოგვდის და ისიც ნახევარ ფასში უნდა გავყიდოთ და შევიქნეთ გაიძვერა ჩარჩების ლუკმათ. თუ გვინდა ვიხსნათ ჩვენი ვენახები დალუპვისაგან, უნდა გავაშენოთ, უნდა გავსწავლოთ ჩვენს ვენახს ისე, რაგორც ევროპაშია, თორემ სხვა საშუალება არ მიაჩვენება. ვენახის შემოსავალმა უნდა დაჰფაროს ყოველგვარი ხარჯი და მოგვცეს კიდევ ბევრი სარგებლობა. ეს-კი ძველი არ არის, თუ ფხიზლად მოკვიდებით ახალ საქმეს და შეეცდებით ჩვენს შეკენახობის დაძველებულ გეგმას.

ამ მოკლე ხანში საფრანგეთმა შეტად განავითარა თავისი მევენახობა, გამოიგონა და შეიმუშავა ვაზის გაშენების და გასხვლის ახალი სისტემები, რაიცა შეითვისეს სხვა ევროპის ერებმაც. უმთავრესი სისტემები არის—გიუოსი, სილვანისა, ლიუსკადისა და კაშენავისა. ამათში ყველაზედ უკეთესი და ჩვენთვის ყველაზედ უფრო გამოსადეგი კაშენავის სისტემაა და ამიტომ ჩვენც ის გავიცნოთ დაწვრილებით.

VI.

კაშენავის სისტემა.

ჩვენ ზევით უკვე აღვნიშნეთ, თუ რამდენად სამნიშვნელოა გრძლად გასხვლა და შორი-შორს დარგვა ვაზისა. განვიხილოთ სავსებით ეს ახალი სისტემა, წოდებული კაშენავის სისტემა. სავენახე მიწა ან უნდა დაიბაროს შემადგომაზე ორი

ბარის პირის სიღრმეზედ და გადაბრუნდეს, ან უნდა დაიხნას ორი გუთნით სამ ჩარექზე, ე. ი. წინა გუთანი ხნავს შვიდ-რვა გოჯის სიღრმეზედ და იმ კვალშივე უკანა გუთანი ხნავს ოთხი-ხუთი გოჯის სიღრმეზე. ეს დაბარული ან დახნული მიწა ზამთარში ყინვა-სიცივის და ჰაერის გამო დაიფშენება, დარბილდება, შესცვლის თავის შინაგან თვისებას და შეიქნება მეტად ნოყიერი და სასარგებლო მცენარისათვის. გაზაფხულზედ-კი, თუ მიწა მეტად მკვრივე თიხიანია, უნდა მიუმატოთ მდინარის სილა და ქვიშა, რითაც მეტად კეთდება და ნოყიერდება თიხა-მიწა, მასთან, თუ ცოტაოდენ ნაკელს და ნაცარს (ტუტას) მიუმატებთ ძლიერ კარგი იქნება და თუ მიწა მეტად ქვიშიან-სილიანია, უნდა მიემატოს აყალო მიწა. ამ გვარათ დამზადებულ მიწას ახნავთ სახნისით გაზაფხულზე, მარტში ანუ აპრილში, და დარგავთ მასში ან ძირიან ვაზებს, ან ლერწებს (რქებს)¹). სავენახე ალაგი უნდა იყურებოდეს ან სამხრეთისაკენ, ან სამხრეთ-დასავლეთისაკენ და ვაზებიც უნდა დაირგას ამ რიგათვე, ე. ი. სამხრეთისკენ ან სამხრეთ-დასავლეთისკენ. ამ გვარად დარგულ ვაზებს მზე უყურებს მთელი დღე, ათბობს კარგათ და ამწიფებს მშვენივრათ და თანაბრათ, რაიცა დიდათ საჭიროა. ვაზები უნდა დაირგას წყობრივ, მაგრამ ისე, რომ ერთმანეთს არ აჩერებდეს და მზე ყველას უყურებდეს, როგორც გვაჩვენებს ეს პირველი სურათი.

¹) ასე ღრმად დაბარულს ანუ დახნულ მიწას ის დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ ერთი სამად უმატებს ვაზს ნაყოფიერებას და ყურძნის მოსავალს. თან ვაზი თავისუფლად და ღრმად უშვებს ფესვებს, ხდება მეტად ღონიერი, ნაყოფიერი და დიდხნოვანი. თან ვერც გვალვა და ვერც სინესტე ვერას ავნებს.

სამხრეთი.

1 ს.

ვაზების წყობასა და წყობას შორის (შარსა და შარს შორის) უნდა იყვეს ერთი საყენი მანძილი, ვაზსა და ვაზს შორის-კი უნდა იყვეს ერთი საყენიდან საყენ ნახევრამდე. ამ გვარ დარგვას ითხოვს ის საუკეთესო კაზენავას სისტემა, რომელიც ზევით მოვიხსენიეთ და რომელიც შამოილეს ამ ბოლო დროს საფრანგეთში და სხვა ქვეყნებში, რითაც ერთ ქცევაზედ მოსდით ხუთას-ექვსასი ჩაფი ღვინო. ამ გვარი დარგვით ერთ ქცევას უნდება მხოლოდ ექვსიდან-შვიდას ძირამდე ვაზი ანუ ლერწი, მაშინ როდესაც ჩვენი ძველი სისტემით უნდება რამდენიმე ათასი. ასე რომ კაზენავის სისტემით ვენახის მოშენება მეტად იაფად დაჯდება, რაც დიდათ სამნიშვნელოა. თან დროსაც ერთი-ორად ნაკლებს თხოულობს და არც გადაწვენაა საჭირო, რომელიც საზოგადოთ მეტათ მავნებელია, მეტათ ასუსტებს ვაზებს. სასურველია პირველ დარგვაზედ ორ-ორი ლერწი ერთად დაირგას, ვინიცობისათვის; თუ ერთი ვაზმება, მეორე მაინც გაიხარებს. მერე ჩამატება-კი აკოჭლებს ვენახს. და თუ ორივემ გაიხარა, მაშინ ერთი უნდა ამოვიღოთ და სხვაგან გადავრგოთ.

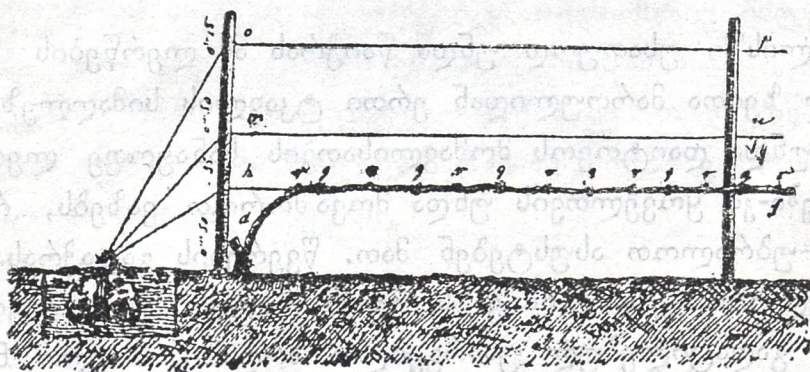
მეორე წელიწადს, შამადგომაზედ ან მომავალ ვაზათ-

ხულზედ, ვაზებს სხლავენ და ტოვებენ მხოლოდ ორ-ორ ლერწს (ტოტს).

ამასთანავე უნდა დაისოს მაგრად ვაზებთან მწკრივით ორ-არშინ ნახევარ სიმაღლის სარები (ბოძები), ერთი მეორეზედ საყენ ნახევრით მოშორებული და მათზედ უნდა გაიბას სამ წყობისათ რკინის მართული ან, რაც უფრო კარგი იქნება, ხის წვრილი ჭოკრები (ხალხები). სულ ქვეშა მართული ან ჭოკრი უნდა იყვეს მიბმული სარებზედ მიწიდან არშინის სამი მეოთხედის (12 ვერშოკის) სიმაღლეზედ, მეორე—ერთი არშინის და მის მეოთხედის სიმაღლეზე და მესამე ორი არშინის სიმაღლეზედ მიწიდან.

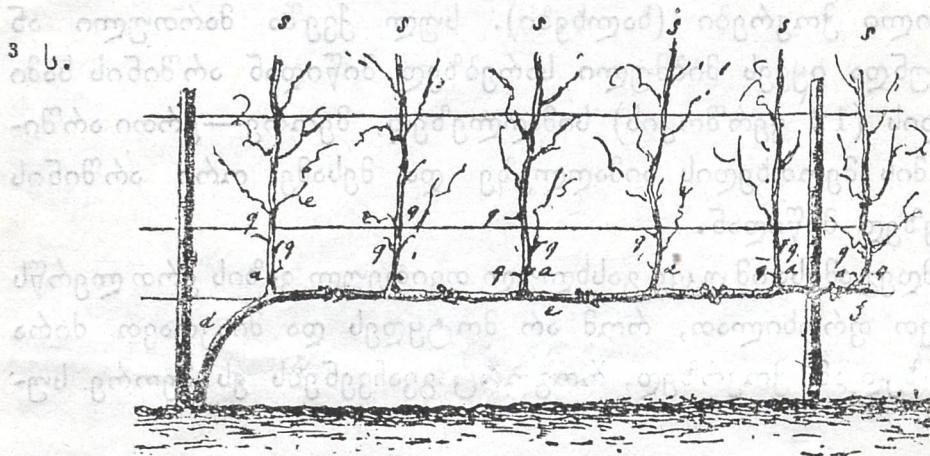
შემდეგ ამისა იმ უკვე გასხლულ თვითეულ ვაზის ერთ ლერწს მოლუნავთ ფრთხილათ, რომ არ მოტყდეს და მიაკრავთ ძირა მართულზედ ან ჭოკრზედ, როგორც გვაჩვენებს ეს მეორე სურათი.

2 ს.

მისაკრავად იხმარება ან ჭილი, ან წნორი და ან ხარალი, ან სვია და სხვ. თუ პირველი ლერწი კარგად დააკავეთ და არ მოგიტყდათ, მაშინ მეორე ლერწი უნდა მოსჭრათ, ხოლო თუ პირველი მოგიტყდათ, მაშინ ეს მეორე იხმარეთ. მიკრული ლერწის სიგრძე უნდა იყვეს თითქმის საყენ ნახევარი ან ოთხი არშინი მაინც. ამ ლერწს ქვეშა კვირტები უნდა და-

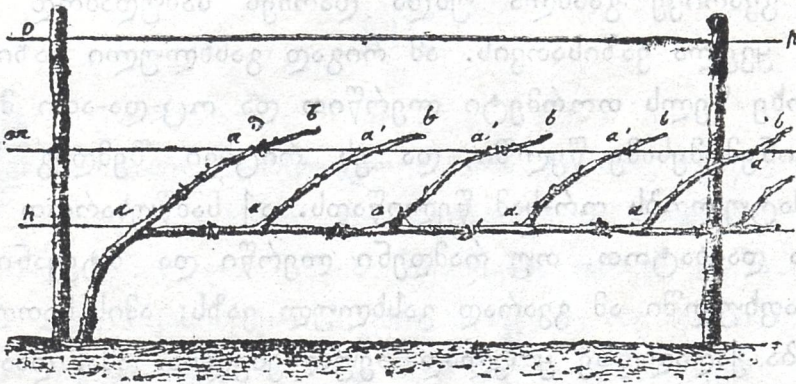
ეცალოს დანით სრულიად, ზეითურა-კი უნდა დარჩეს. იმავე წელიწადს ზევითა კვირტიდან ამოვა ორ-ორ მტევნიანი ლერწები, რომლებიც თავის თავად მიეკვირან მეორეს და მესამე მართულებს ან ჭოკრებს, როგორც ვხედავთ ამ მესამე სურათზედ.

ივლისში უსათუოდ უნდა წაიჭრას ამ ლერწების წვერები სულ ზევითა მართულიდან ერთი ტკავლის სიმაღლეზედ და თანაც უნდა დაიტოვოს მომავლისათვის სანაყოფე ლერწები. ნამკვრეკებ-გა ყოველთვის უნდა მოვაშოროთ ვაზებს, რადგან ტყუილ-უბრალოთ ასუსტებენ მათ. წვერების გადაჭრას-კი ის მნიშვნელობა აქვს, რომ ვაზს აღარ წაუვა ძალა ლერწების ბოძზედ გადაცილებულ უსარგებლო ზრდაში, მთელი ნოყიერება დაუბრუნდება ნაყოფს, ე. ი. ყურძენს, დაამსხვილებს მტევნებს და მარცვლებს, დაამწიფებს ზომიერად, კარგად და მისცემს ბევრს სიტკბოს. თანაც წვერების წაჭრით თვით ლერწები მეტათ დამსხვილდება და გახდება მომავლისათვის ნაყოფიერი და გამძლე. ამ გვარათ წვერების წაჭრას ივლისში დიდი მნიშვნელობა აქვს მევენახობაში. იმავე შემოდგომაზედ ან მეორე წელიწადს გაზაფხულზედ

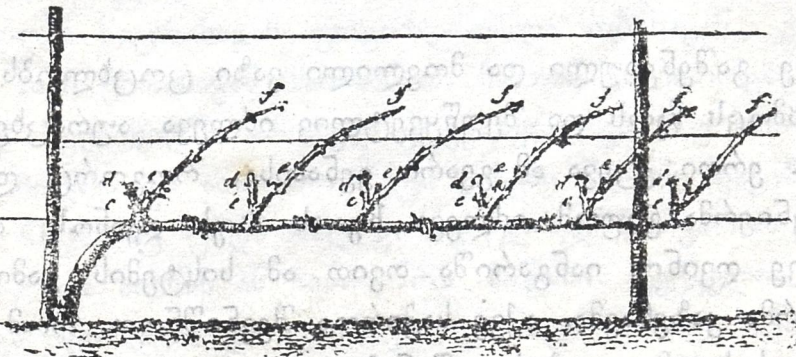
ეს ლერწები უნდა გაისხლას, და თითოზედ მხოლოდ შვიდი-რვა უნდა დაანარჩუნოთ (დანარჩენი უნდა წაიჭრას) და მიეკრას ალმაცერად შუათანა მავთულზედ, როგორც გვაჩვენებს ეს მეოთხე სურათი.

4 ს.

როგორც ვიცით, ეს კვირტები გაიზრდებიან იმ წელიწადს ლერწებად და თითო მათგანი მოისხამს ორ-სამ მტევანს ყურძენს. ამ გვარად, რომ წარმოვიდგინოთ ექვსი კვირტიდან ამოსული ექვსი ლერწი, რომლებიც თავის მხრივ იძლევა სათითაოდ ექვს-შვიდს ლერწს, ვნახავთ, რომ მესამე წელიწადს თითო ვაზს ექნება ორმოცამდე ლერწი; თითო ლერწზედ თუ წარმოვიდგინოთ ორ-სამ მტევანს, ვნახავთ, რომ ერთი ძირი ვაზი მოისხამს ას-ასოც მტევანს.

5 ს.

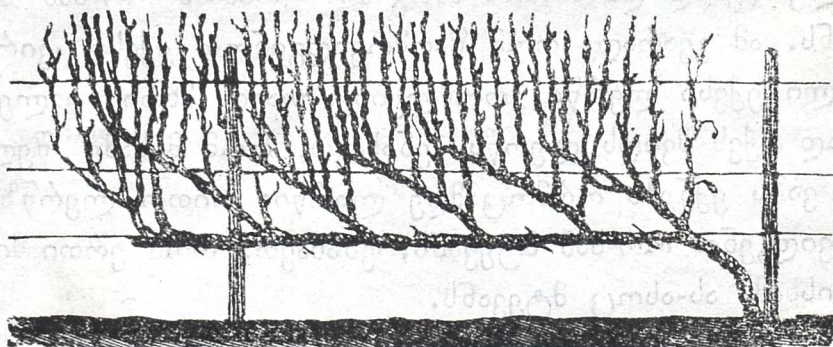

იმავე უამადგომაზედ ან მომავალ ვაზათხულებედ ვაზები

უნდა გაისხლას ისე, რომ დარჩეს თითო ძირ ლერწმედ მხოლოდ თითო ლერწი და ორ-სამ კვირტიანი რქა და უნდა მიიკრას აღმაცვრად საშუალო მართულზედ, როგორც ნაჩვენებია მეხუთე სურათზე.

ამ გვარივე გასხლა უნდა დარჩეს სამუდამოდ შემდეგ წლებში ყველა ვაზისათვის. ამ რიგად გასხლული ვაზი იძლევა მეოთხე წელს თორმეტი ლერწით და ოც-და-ათი მტევნით მეტს, ვინემ მესამე წელში, და ეს რიცხვი შემდეგ წლებში კიდევ მატულობს ორ-სამ წელიწადს. აქ სამწუხაროთ არ შეგვიძლია დავხატოთ, თუ რამდენი ლერწი და მტევანი გამოებმის ზაფხულში ამ გვარად გასხლულ ვაზს; ამის ნათლათ დასურათება ქალაქზე ყოვლად შეუძლებელია. ამას დაახლოვეთ ბით ეს მეექვსე სურათი გვიჩვენებს.

6 ს.

ასე გაშენებული და მოვლილი ვაზი ცოცხლობს სამოცს და ოთხმოცს წელს და შეუწყვეტლივ იძლევა აურაცხელ მოსავალს. ერთი ქცევა ამ გვარი ვენახისა, როგორც დაამტკიცა მეცნიერმა გიუმბ იძლევა ხუთას ჩაფს ღვინას; თითქმის ამდენივე ღვინო იანგარიშა თვით ამ სისტემის გამომგონმა მეცნიერმა კაზენავმა. აქვე საჭიროა შევნიშნოთ, რომ ეს, კაზენაკის სისტემით ვაზის გაშენება და გასხლა ვარგობს ყველგან, როგორც მთა ადგილებში, ისე ვაკეებში, ასე რომ ქართლ-

კახეთში, ქვემო-იმერეთში და გურია-სამეგრელოში მეტად გამოდგება და ამიტომ ფრიად სასურველია გავრცელდეს ამ ადგილებში კაზენავის სისტემით ვენახების გაშენება და მოვლა...

VII.

მასთანავე გვახსოვდეს, რომ ვენახს სჭირია კარგი მოვლა, თორემ თუ ჩვენებურათ მივანებეთ თავი, მარტო ბალახებით და შამპით შეიქმება, დასუსტდება და დახმება. ეს ვენახი თხოულობს კარგ მოვლას, მაგრამ სამაგიეროთ თითქმის ათჯერ მეტს იძლევა მოსავალს, ვინემ ჩვენი ვენახი. მუშაობაც არ დაჯდება ძვირად. ამ ვენახს უნდა სამ წელიწადში ერთხელ დაბარვა ან ცხენის გუთნით დახნა (ეს უფრო კარგია და იაფათაც დაჯდება). ზაუხულში უნდა სამჯერ-ორჯელ გაითოხნოს, რომ ბალახი არ მოერიოს და ვაზი-ყურძენი არ დაახშოს, უნდა ივლისში მაკრატლით წვერების წაჭრა ზეითა მართულზედ ერთი მეტკავლით უფრო მაღლა, უნდა ნამკვრეების მოცილება, უნდა, თუ გვალვიანი წელიწადი დაუდგა, ერთი-ორჯელ მორწყვა (მორწყვა სჭირია მხოლოდ ქართლ-კახეთში და ქუთაისის გუბერნიაში-კი საჭირო არ არის), უნდა საზრიანი წამლობა ნაცრისაგან გოვირდით და ობისაგან, კრაქისაგან და შავი ჭირისაგან შაბიამნით. მასთან ესაჭიროება ვენახს ხუთ-ექვს წელიწადში ართხელ ქცევაზედ რვა ანუ ათი ფუთი ნაცრის მოყრა და ათი-თუთხმეტი ურემი ნეხვის შეტანა. ნეხვიც და ნაცარიც უნდა ახალ გაზაფხულზედ მოიყაროს ვენახში თანაბრათ და აიხნას ან აითოხნოს მიწაში. უეჭველია ჩვენში ბევრს გაუკვირდება და იკითხავს—ეს ნაცარი რაღა საჭიროაო? მოგახსენებთ: ვაზს სხვა მრავალ ნივთიერებათა შორის, რომლებსაც მიწიდან იღებს იგი, სჭირდება ნიტრატები, ანუ აზო-

63
451

ტის მარცხები, ფოსფორი და კალი; ეს ნივთიერებანი-კი საზოგადოთ მიწაში მეტად ცოტაა და რაც არის, იმასაც ვაზები ითვისებენ და ამჟღევებენ მიწას. ამიტომ, რომ ვაზები არ შეწუხდნენ და რომ საზრდო არ გამოვლიოთ, საჭიროა დრო გამოშვებით იმ ვენახის მიწას შევმატოთ წართმეული ნივთიერებანი, გავაპოხიეროთ ამ რიგათ და ვასაზრდოვოთ ვაზები. ეს ნივთიერებანი-კი საკმაოთ მოიპოვება საქაზღის ნაკელში (ნეხვში) და ნაცაწში (ტუტაში). ნაკელში საკმაო ბევრია ნიტრატები, არის ფოსფორი და ცოტა კალიც. ნაცარში ბევრია კალი და არის ეგრეთვე ფოსფორი. ვაზს-კი სჭირია ყველა ესენი, ყველაზედ მეტად-კი კალი, რადგან მხოლოდ ამ ნივთიერების წყალობითაა, რომ ვაზი ისხამს ყურძენს და ჩნდება ყურძენში ჯერ სიმჟავე, და შემდეგ სიტკბო ანუ შაქარი. თუ მიწაში კალი ცოტაა და სხვა ნივთიერებანი-კი ბევრი, ვაზი ყურძენს ან სულ არ დაისხამს, ან მოისხამს ფრიად ცოტას და იმასაც დასნეულებულს, დაკვიჟრებულს და უმწიფარს და, რაღა თქმა უნდა, ღვინოც და სხვა ყველაფერიც სუსტი და მჟავე გამოვა. ცხადია, რა დიდი მნიშვნელობა ჰქონია ნაცარს (ტუტას) ვაზისთვის და რა რიგ გვიორკვცებს და გვისამკვცებს ღვინის მოსავალს. ჩვენ-კი ამ ნაცარს არაფრად ვაგდებთ და ვყრით უსარგებლოთ საცა მოგხვდება, თურმე ოქრო-კი ყოფილა ეს ნაცარი.

დასასრული.

63

ქ 451

ფასი 10 კაპ.

ვინც ნაღდ ფულოზე ათ ცალს ანუ მეტს იყიდის, წიგნი გამოგზავნება 8 კაპ.

ადრესი: თბილისი, ივანე როსტომაშვილის.